

KOMŞULUK KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA BİR SOSYALLEŞME ARACI OLARAK SİVAS'TA KADINLAR ARASI KOMŞULUK İLİŞKİLERİ

◆ NEIGHBORHOOD RELATIONS AMONG WOMEN IN SIVAS AS A SOCIALIZATION TOOL IN THE CONTEXT OF NEIGHBORHOOD CULTURE

Özlem DEMREN*

ÖZ: Kültürel değerler sisteminde komşuluk önemli bir iletişim ağı olarak Türk kültürünün aktarıldığı ve devam ettirildiği önemli bir sosyal kurumdur. Zengin bir içeriğe sahip olan komşuluk kültürü çok yönlü ele alınıp değerlendirilmeye açıktır. Bireysel ve kolektif kimliklerimizin şekillenmesinde ve toplum kimliğinin ve kültürünün devam ettirilmesinde komşuluk ilişkilerinin ve bu çerçevede yaratılan kültürün toplumsal olarak önemli bir yeri vardır. Sivas'ta kadınlar arasında komşuluk ilişkileri hem yapısal hem de işlevsel yönleriyle mahalle ve kent kültürünün yapıtaş olma özelliği göstermektedir. Bu çalışma çerçevesinde, komşuluk ilişkilerinin bir sosyal ağ olarak kültür aktarımında üstlendiği roller ve Türk komşuluk kültüründeki değişim ve dönüşümlerin Sivas özelinde incelenerek analiz edilmesi amaçlanmıştır. Alan araştırmasına dayanan çalışmada, halkbilimsel nitel araştırma yöntemi kullanılarak Sivas merkezinde yaşayan yirmi beş kaynak kişi ile görüşülmüştür. Çalışmada, bir sosyalleşme aracı olarak Sivas'ta komşuluk kültürü yapısal ve işlevsel özellikleriyle birlikte değerlendirilmiştir. Çalışma çerçevesinde görülmüştür ki, Sivas'ta kadınlar arasında sürdürülen komşuluk kültürü değişim ve dönüşümlere rağmen devam etmektedir. Komşuluk ilişkilerinde yaşanan değişim ve dönüşümlerin, sosyal normların aktarımı üzerinde de etkileri vardır. Komşuluk kültürü, somut olmayan bir kültürel miras ögesi olarak kültür aktarımında önemli roller üstlenmiştir ve devamlılığı toplumumuz açısından oldukça kıymetlidir.

Anahtar Kelimeler: Komşuluk Kültürü, Sivas'ta Kadınlar Arası Komşuluk İlişkileri, Sosyal İletişim Ağı, Sosyalleşme, Kültür Aktarımı

ABSTRACT: In the cultural value system, neighborhood is an important social institution where Turkish culture is transmitted and maintained as an important communication network. Neighborhood culture, which has a rich content, is open to being addressed and evaluated in many ways; neighborhood relations and the culture created within this framework have a socially important place in the formation of our individual and collective identities and in the maintenance of the identity and culture of the society. Neighborhood relations among women in Sivas show the feature of being the building block of neighborhood and city culture with both structural and functional aspects. Within the scope of the study, it is aimed to examine and analyze the roles that neighborhood relations undertake as a social network in the transmission of culture and the changes and transformations in Turkish neighborhood culture specifically in Sivas. In the study based on field research, twenty-five source people living in the center of Sivas were interviewed within the framework of folkloric qualitative research method. This study evaluated the structural and functional characteristics of neighborhood culture in Sivas as a tool

* Doç. Dr.-Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Halkbilimi Bölümü/Sivas-demrenozlem@gmail.com (Orcid: 0000-0002-8924-5367)

of socialization. The study demonstrated that the neighborhood culture maintained among women in Sivas persists despite changes and transformations. Changes and transformations in neighborhood relations also impact the transmission of social norms. Neighborhood culture, as an intangible cultural heritage element, has played an important role in cultural transmission and its continuity is quite valuable for our society.

Keywords: Neighborhood Culture, Neighborhood Relations among Women in Sivas, Social Communication Network, Socialization, Cultural Transfer

Giriş

Komşuluk, Türk kültürünün en önemli sosyal kurumlarından birisidir. Türk dünyası ortak töresinde komşuluk ve komşu hakkı vazgeçilmez bir yere sahiptir. Komşuluk ilişkileri ve bu ilişkiler çerçevesinde açığa çıkan komşuluk kültürü, bizleri gruplar hâlinde bir araya getiren ve grubun bir üyesi olmamızı sağlayan, aynı zamanda bizleri tarihimize ve geleneklerimize bağlayan derin bir anlam taşımaktadır. Türkçe sözlükte “komşu” sözcüğü, “1. Konutları yakın olan kimselerin birbirine göre aldıkları ad.”; “2. Sınır ortaklığı bulunan; mücavir” olarak tanımlanmaktadır (URL-1). Türklüğün kadim bilgeliğini yansıtan Divanü Lûgat-it Türk'te “koşni”, “konşı”, “koşna”, “koşni” kelimelerinin, “komşu” kelimesinin karşılığı olarak kullanıldığı (TDK, 2013: 348); Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü’nde “konuşu” diye bir kullanımın daha olduğu görülmektedir (TDK, 2009: 2919).

Komşuluk bir sosyal organizasyon biçimidir ve grup üyeleri ortak amaçları, normları ve davranış biçimlerini paylaşırlar; zaman içerisinde üyelerine psikolojik bir tatmin sağlayan bu gruplar aynı zamanda sosyal bir denetim mekanizmasını da işletirler (Nirun ve Özönder, 1988: 346). Bu anlamda, toplumsal yaşamda bireyler ve topluluklar arası ilişkilerin düzenlenmesinde ve devam ettirilmesinde önemli olan sosyal norm düzenleyicilerinden (Örnek, 1995: 121) birisi de komşuluktur.

Sivas’ta komşuluk kültürü insanları bir araya getirmektedir; vesile her ne olursa olsun komşular bir araya geldiklerinde kültürü yaşatarak aktarmakta ve korumaktadırlar. Komşuluk kültürü aracılığıyla gelenek ve görenekler kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır. Komşular gelenek ve görenekleri aktardıkları oranda toplumsal töre ve törenlere destek vermektedirler; töre ve törenlere destek verdikleri oranda da bireysel ve toplumsal baskılara karşı korunaklı hâle gelmektedirler. Aynı zamanda komşular bir araya gelerek boş vakitlerini değerlendirmektedirler ve hoşça vakit geçirmektedirler (Bk. Bascom, 2010: 78-81). Tüm bu yönleriyle Sivas’ta komşuluk ilişkileri, birlikte yaşama kültüründe vazgeçilmez bir yere sahiptir.

Bu çalışmada, Sivas’ta kadınlar özelinde komşuluk ilişkilerinin araştırılması amaçlanmıştır. Kadınların komşuluğu yaşama biçimleri, yürütülen komşuluk ilişkilerinin günümüzdeki durumu ve komşuluk ilişkilerdeki değişim ve dönüşümlerin günümüze nasıl yansıdığı tespit edilip incelenmiştir. Komşuluk ilişkilerinde ve ev hayatında daha çok bulunan kişiler olarak kadınlar ön plana çıktığından (Özbay, 2014:2), bu çalışmada da

komşuluk ilişkilerinin kadınlar üzerinden incelenmesi tercih edilmiştir. Nitel araştırma yaklaşımının benimsendiği çalışmada, alan görüşmeleri sırasında ayrıntılı ve konuya göre sıralı bilgi edinmeyi kolaylaştıran halkbilimsel alan araştırması “yönlendirilmiş görüşme tekniği” kullanılmıştır (Bk. Ekici, 2007: 72-73). Kaynak kişiler, Sivas merkezinde yaşayan ve komşuluk kültürünü yaşatıp aktaran 25 kadından oluşmaktadır.

1. Sivas’ta Komşuluk Kültürü Bağlamında “Bellek”, “Vitrin” ve “Yüz”

Türk kültüründe, komşuluk ilişkilerinin bireysel ve toplumsal olarak vazgeçilmez bir değeri vardır. Bireyin toplumsal hafızasının oluşumunda, aileden sonraki en önemli sosyal iletişim ağı komşuluktur. Özellikle geleneksel toplum yapısında “evin dışı olarak kabul edilen mahallenin de kuşatıcılığı düşünüldüğünde komşuların” bireyin sosyalleşmesi ve toplumsal hafızasının şekillenmesindeki etkisi kaçınılmazdır (Akın, 2014: 73-74). Sivas’ta komşuluk kültürünün araştırıldığı bu çalışmada, katılımcılar tarafından, süregelen komşuluk ilişkilerinin gelenek ve göreneklerin devam ettirilmesinde ve aktarılmasında önemli bir yeri olduğu vurgulanmıştır. Komşuluğun başlı başına bir gelenek olduğu”, gelenekleri devam ettirmede komşuluk ilişkilerinin destekleyici rolü bulunduğu ifade edilmiştir. Komşuluğun faydalı olduğu, kaynaşmaya vesile olduğu, toplumsal bağları güçlendirdiği ve akrabalıktan ileri olduğu da eklenmiştir. “Yardımlaşma, büyüklere saygı, dinî günlerde birbirini ziyaret etme” gibi geleneklerin devam ettirilmesinde komşuluk ilişkilerinin önemli olduğu vurgulanmıştır (KK-2, KK-4, KK-5, KK-6, KK-7, KK-8, KK-9, KK-10, KK-11, KK-12, KK-13, KK-14, KK-15, KK-16, KK-17, KK-18, KK-19, KK-20, KK-23, KK-24, KK-25). Bu bağlamda, Sivas’ta komşuluk kültürü bireyin sosyalleşmesinde ve toplumsal hafızasının şekillenmesinde de önemlidir.

Komşuluk kültürü, sosyal normların yaratılıp aktarılmasına olanak sağlayan bir bağlam yaratır. Önemli bir sosyalleşme ve yaşam alanı olarak komşuluk, sosyal normlar aracılığıyla, Türk halk felsefesinin ve ahlaki değerlerinin yaşatılma ve aktarılma zeminini oluşturmaktadır (Çobanoğlu, 2020: 155-157). Komşuluk kültürü bireysel ve toplumsal belleğin açığa çıkmasında, paylaşılmasında ve aktarılmasında önemli bir araçtır. Bellek canlıdır ve toplumsal bağlam içerisinde açığa çıkar; ailemiz, akrabalarımız veya komşularımızla olan ilişkilerimiz ve iletişimimiz içerisinde belleğimizi kullanırız. Bellek içerikleri kaydeder ve korur; kendisiyle temas edildiği ölçüde aktarılabilir hâle gelir (Demir, 2017: 31).

Toplumsal hatırlama, iletişimsel bellek ve kültürel bellek olarak iki şekilde gerçekleşir. İletişimsel bellek yakın geçmiş ve anılarla ilgili olarak bir kuşağın kendi içinde paylaştığı bellektir. Kültürel bellek ise, kökenin inşa edilmesine ve ona bağlanmaya aracılık eden simgesel (tören, anlatı, giysi, mekân gibi) ve kurumsallaşmış bir bellektir, sosyal normlara bağlıdır. Toplumsal bellek, zaman ve mekâna bağlılık, gruba bağlılık ve tarihin yeniden kurulması üzerinden “hatırlama figürleriyle” açığa çıkar. Hatırlama figürleri (ritüeller, olaylar, anlar, mekânlar gibi) somut ve ortak olan zaman

ve mekân hissi verir ve toplumsal bellek onu taşıyanlarla birlikte var olur. Toplumsal bellek paylaşımı sınırları belirlenmiş bir grubun üyesi olduğunun göstergesidir (Assmann, 2001: 41-66). Sivas'ta komşuluk ilişkileri hem iletişimsel belleğin hem de kültürel belleğin aktarılmasını sağlayan bir yapıya sahiptir. Bunu komşuluk ilişkileri içerisinde bir grubun üyesi olarak uyulması gereken davranış biçimlerinde bulabiliriz.

Toplumsal “belleğin bir bütün olarak işleyişinin anahtarını veren sematik kod, çocuklukta edinilmiş bir zihinsel harita olup bu niteliğiyle, topluluğun ortak kodudur.” (Connerton, 1999: 48); yani topluluğun ortak hafızası ya da belleğidir. Örneğin “bir komşum geldiği zaman, kızım ya da oğlum bir hoş geldiniz diyebilmeli, hâl hatır sorabilmeli, ben yoksam bile ağırlayabilmeli, bir çay, kahve ikram edebilmeli, biz ailemizden böyle gördük çocuklarımıza da böyle öğretiyoruz (KK-21).” ifadesi, bize topluluğun ortak kodu olan değerlerin çocukluktan itibaren öğrenildiğini ve yetişkinler tarafından bu değerlerin çocuklara aktarılmasının ne kadar önemli bulunduğunu göstermektedir. Katılımcılar tarafından, komşuluk ilişkilerinin geleneklerin çocuklara aktarılmasında ve birlik beraberliğin devam ettirilmesinde önemli bir yeri olduğu özellikle vurgulanmıştır (KK-2, KK-4, KK-5, KK-6, KK-7, KK-8, KK-9, KK-10, KK-11, KK-12, KK-13, KK-14, KK-15, KK-16, KK-17, KK-18, KK-19, KK-20, KK-23, KK-24, KK-25). Bu bağlamda, Sivas'ta komşuluk ilişkilerinin toplumsal değerleri aktarma rolünün olduğu ve bunun katılımcılar tarafından özellikle önemsendiği görülür.

Bellek iletişim sürecinde varlığını ortaya koyan canlı bir yapıdır; var olabilmesi için iletişime ihtiyaç duyar. Bellek onu sürdürenlerle vardır ve bu bellek onu paylaşanlar arasında duygudaşlık yaratarak bir grup kimliği yaratır. Bellek canlılığını tekrarlarla borçludur. Bireyin kendi hafızası ve grubun ortak hafızası tekrarlarla belleği canlı tutar. Bu anlamda “yüz yüze” gerçekleştirilen gündelik iletişim, belleği canlı tutan iletişimsel bellektir (Assmann, 2001: 43). “Her insan katılımcılarla yüz yüze veya dolaylı irtibat kurmasını gerektiren bir karşılaşmalar dünyasında yaşar.” (...) “Yüz, “kabul görmüş toplumsal vasıflarla tarif edilen bir benlik imgesidir (Goffman, 2017: 15). Goffman tüm kişisel temasların kendi ritüel düzeni olduğunu savunur. “Doğrudan kişisel temaslarda (...) yüzün önemi özellikle ortaya çıkar. İnsanların işaret ve simgeler kullanma yönündeki eğilimi, toplumsal değere ve karşılıklı kıymet vermeye dair kanıtların çok küçük şeylerle bile karşı tarafa iletebildiği ve tıpkı o kişilerin görülebileceği gibi bu şeylerin de gözle görülebileceği anlamına gelir.” (2017: 43-44, 49). Sivaslı kadınlar arasında, tercihen yüz yüze gerçekleştirilen komşuluk ilişkileri aracılığıyla toplumsal bellek hem aktarılmakta hem de canlı tutulmaktadır: Örneğin Sivaslı kadınlar, en yakın ve samimi oldukları komşularıyla her gün kapıdan kapıya mutlaka konuştuklarını, diğer komşularla da haftada bir-iki defa görüştiklerini belirtmişlerdir. Ama bayramdan bayrama komşularla mutlaka görüşmek âdet tendir. Yazın daha sık görüşülürken kışın özellikle evlerin müsait olmaması nedeniyle görüşmeler seyreklemektedir. Aynı apartmanda, aynı blokta, yakın çevrede oturan komşular birbirleriyle daha

sık görüşmektedirler. Çünkü aynı çevrede ortak alanları paylaşmaktadırlar ve daha çok karşılaşmaktadırlar, bu da sosyal ilişkilerin oluşmasına ve komşulukların doğmasına ve sürdürülmesine sebebiyet vermektedir. Bir mahallede komşular birbirlerini tanıdıkları gibi esnafı da mutlaka tanırırlar. (KK-1, KK-2, KK-3, KK-4, KK-5, KK-6, KK-7, KK-8, KK-9, KK-10, KK-11, KK-12, KK-13, KK-14, KK-15, KK-16, KK-17, KK-18, KK-19, KK-20, KK-22, KK-23, KK-24, KK-25). Bu anlamda, Sivaslı kadınların samimi komşularıyla yüz yüze görüşmeye önem verdikleri, bu etkileşimlerde birbirlerinin samimiyetini daha iyi tarttıkları ve komşuluklarını buna göre sürdürdükleri söylenebilir. Yüz yüze görüşerek kadınlar kendileri için diğerlerinin gözünde oluşmasını istedikleri “yüzü”, yani olumlu benlik algılarını da devam ettirmek isterler. Ayrıca komşuluk ilişkileri aracılığıyla bireysel ve toplumsal hafızalarını sürekli canlı tuttıkları ve onu mütemadiyen aktardıkları da belirtilebilir. Aynı toplumsal ve kültürel belleği paylaşmak Sivaslı kadınların komşu seçiminde öne çıkan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kadınlar yüz yüze iletişim yanında, WhatsApp gibi sosyal medya uygulamalarını da iletişim kurmak ve haberleşmek hatta sosyalleşmek için kullanmaktadırlar. Bu platformlar, kadınların yüz yüze görüşemedikleri zamanlarda da birbirleriyle iletişim kurmalarına, dayanışma ve yardımlaşma içinde olmalarına olanak sağlamaktadır. Fakat ne yazık ki komşuluk ilişkilerinin sanal mekâna taşındığı durumlarda, komşulukta mahalle kavramı mekân olarak işlev kaybetmektedir (Dede, 2025: 178-180). Sivaslı kadınlar komşularla haberleşmede yüz yüze görüşme yanında, WhatsApp gibi sosyal medya platformlarını kullanmaktadır ve komşular birbirlerini her konuda haberdar etmektedir. “Duyan duymayana söylemekte” ve bu, komşuluk ilişkisinin devamlılığında mahalle kültürünün kaçınılmaz bir parçası olarak görülmektedir. Sivas’ta kadınlar her ne kadar komşuluk ilişkilerinde telefon ve sosyal medya gibi iletişim araçlarını haberleşme ve birlikte hareket etme açısından kolaylaştırıcı bulsalar da yine de yüz yüze görüşmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Özellikle mahalleye veya apartmana yeni taşınan ve yeni komşu adayı olan kişilerin tespit edilmesinde bu iletişimsel ağı önemli bulunmaktadır (KK-2, KK-4, KK-5, KK-6, KK-7, KK-8, KK-9, KK-10, KK-11, KK-12, KK-14, KK-15, KK-16, KK-17, KK-19, KK-20, KK-21, KK-22, KK-23, KK-24, KK-25). Bu anlamda, Sivaslı kadınlar arasında sosyal medyanın etkisi komşuluk ilişkilerinde de hissedilmektedir. Bu iletişim ağları belli düzeyde komşuluk kültürünü desteklemektedir. Fakat, Sivaslı kadınlar arasında aynı mahalleden olma duygusu devam etmektedir ve mekân olarak mahalle kavramı işlevini sürdürmektedir.

* Hepsinden haberdar oluruz. Apartmanda WhatsApp grubumuz var, oradan herkese haber veririm. Düğün, cenaze gibi durumlarda ailecek bulunuruz (KK-1).

* Komşular genelde bu tür olaylardan haberdar olur çünkü mahalle kültüründe bu durumlar paylaşılır ve birbirine destek olunur (KK-13).

Kültürel belleğin aktarılmasında “komşuların taşıyıcı ve üretici yönü” (Kiyat, 2023: 221) Sivas’taki komşuluk ilişkilerinde de karşımıza

çıkılmaktadır. Örneğin, düğünde yemek yapma, hazırlıklara yardım etme, organizasyona destek olma; ölümden taziyeye ziyaretleri yapma, ölü evine yemek götürme, helva yapma, cenaze hazırlıklarına destek olma; doğumda, bebeğin ihtiyaçlarını karşılama, yemek yapma, anneye destek olma konusunda komşuların birbirlerini yalnız bırakmadıkları katılımcılar tarafından ifade edilmiştir (KK-1, KK-2, KK-4, KK-5, KK-8, KK-9, KK-10, KK-11, KK-12, KK-13, KK-14, KK-15, KK-16, KK-17, KK-18, KK-20, KK-21, KK-22, KK-23, KK-24, KK-25). Sivas'ta maddi veya manevi, fiziksel veya ruhsal, ihtiyaç hâlinde komşular birbirlerine destek olmaktadır. Komşuluk ilişkilerinde öne çıkan yardımlaşma ve dayanışmanın, komşuluğun taşıyıcı ve üretici yönlerinin açığa çıkmasında etken olduğu söylenebilir. Örneğin:

*Komşuluk ilişkisi ne kadar samimiyse gelenek ve göreneklerimiz o kadar yaşatılır. Bir bayram olduğunda komşularımız ile aramız iyidir, yaşı büyük olan komşumuza ziyarete gideriz veya aşure gününde bütün komşular bir araya gelir, herkes bir malzeme getirir, sonra bahçede büyük kazanlarda aşure yapılıp hem komşulara hem de çevre apartmanlardan gelen kişilere verilir (KK-1).

* Mahallede gerçekleşen düğünlerde komşuma temizlik, yemek ya da misafirleri ağırlamada yardımcı olurum, yatılı gelen misafirlerini evime kabul ederim, komşumun işlerini hafifletmede elimden geldiğince yardımcı olurum (KK-19).

* Maddi konuda yardımlaşırız, ölü olduğu zaman hiçbir işi komşumuza bırakmayız, gelen gideni biz ağırlarız, evden yemek yapıp ölü evine götürürüz (KK-6).

* Düğün ortamlarında büyük olarak ortamda bulunup yerimi alırım, cenazelerimizde taziyeye evinde gelen misafirlerle ilgileniriz yemeği içmesi gibi, doğumlarımızda bebeğin bakımının nasıl olduğunu anlatırız, hep annenin yanında dururuz ki belki yardıma ihtiyacı olursa diye (KK-7).

Komşuluk ilişkileri, içinde bulunulan sosyal çevreye aidiyetin geliştirilmesi, “bilgi akışı sağlanarak” bu aidiyetin sürekli kılınması açısından işlevseldir (Akın, 2014: 73-74). Komşuluk ilişkileri, bir gruba ait olma, ona tutunma ve güvenme hislerini besler (Kiyat, 2023: 222). Sivaslı kadınlar karşılıklı komşuluk ilişkilerinin başlatılması aşamasının ve ilk izlenimin oldukça önemli olduğunu ifade etmiştir. Komşu olanların birbirine “hoş geldine” gelip gitmesinin, kapı komşusuna ikramda bulunmanın, komşuların kapı önünde karşılaşmasının, herhangi bir durumda komşuların birbirleriyle yardımlaşmasının, komşu çocuklarının arkadaş olmasının veya düğün-dernek, altın günü gibi bir araya gelinen ortamlarda karşılaşmalarının, komşuların birbiriyle kaynaşmasına vesile olduğu ifade edilmiştir. Komşuluk ilişkilerinin, zamanla gelişen bir güven ilişkisine dönüştüğünde devam edebildiği ve uzun soluklu dostluklar oluşabildiği belirtilmiştir. Yardımlaşma ve kutlama gibi durumlarda çatışma yaşanmasından çekinildiği için kadınlar arasında komşu seçerken, özellikle karşılıklılık ilkesinin ve aynı kültüre sahip olunması ilkesinin benimsendiği belirtilmiştir (KK-1, KK-2, KK-3, KK-4, KK-5, KK-6, KK-7, KK-9, KK-10, KK-11, KK-12, KK-13, KK-14, KK-15, KK-16, KK-17, KK-18, KK-19, KK-20, KK-21, KK-22, KK-23, KK-24, KK-25). Kadınlar arasında komşuluk ilişkilerinin

başlatılmasında “yeni gelene hoş geldine gitmek” âdettendir. Karşılımadaki usul ve erkanın biçimi, yani yeni gelen komşu adayının kendilerini nasıl karşıladığı, komşuluk ilişkisinin devam edip etmeyeceğini belirleyen unsurlardandır; bu anlamda komşuluk ilişkilerinde ilk izlenim önemli bulunmaktadır ve buna göre samimi ya da uzak ilişkiler tesis edilmektedir. Bu bağlamda, Türk kültüründe komşulukta samimiyet arayışını ifade eden güzel bir söz vardır: “Misafir aşı değil, kaşı bakar”; yani samimiyet ve güler yüz arar. Sivas’ta komşuluk ilişkileri aracılığıyla başlatılan ve devam ettirilen ilişkilerin, toplumsal aidiyet, güven ve bağlanma duygusunun gelişmesinde önemli olduğu görülmektedir.

Komşuluk ilişkilerinde olduğu gibi, toplumsal olarak karşılıklı iletişime girilen her ortamda, karşılıklı verilen “mesajların akışını yönlendiren ve düzenleyen bir araç olarak uygulamalar, âdetler, usule ilişkin kurallar devreye girer. Ne zaman, nerede, kimler arasında ve hangi konularda konuşma başlatmanın hoş görülebilir olduğuna ilişkin bir anlayış geçerli olacaktır.” (Goffman, 2017: 44). Bu anlamda, değerlerin ve inançların aktarıldığı komşuluk ilişkileri bir “kontrol mekanizmasının işlemlerini” de sağlar ve tüm bunlar kuşaklar arasında aktarılır (Akin, 2014: 73-74). Sivas’ta komşularla iletişim kurmak ve görüşmek, sosyal ilişkilerin devamlılığı için oldukça önemli bulunmaktadır. Bir araya gelip çay, kahve içmek, kahvaltı yapmak, gün düzenlemek ve bazen de toplanıp kışık hazırlık yapmak, aynı apartmanda olmak, en zor günlerde birbirinin yanında olmak, aile içi problemlerde sırdaşlık yapmak, birbirini dinlemek, dertleşmek ve birbirine evini açmak, karşılıklı ihtiyaçları gidermek, rahatlıkla birbirlerinin evine girip-çıkma, manevi bağlara sahip olmak, apartman toplantılarında görüşmek, doğum, düğün, cenaze, bayram gibi durumlarda görüşmek, bir malzeme eksik olduğu zaman komşudan ödünç almak, yardımlaşmak, genelde toplu vaziyette hasta ziyaretine veya başsağılığına gitmek gibi durumlarda kişiler öncelikle komşularını aradıklarını belirtmişlerdir. Komşuluk ilişkilerinde, komşuların birbiriyle kafa yapılarının uyması, hoş sohbet ve misafirperver olunması, güzel ikramlarda bulunulması, güler yüzlü ve samimi olunması, güvenilir, saygılı ve ahlaklı olunması, dertlerin paylaşılabilmesi, komşuluk ilişkisini devam ettirmek için aranan nitelikler arasındadır (KK-1, KK-2, KK-3, KK-4, KK-8, KK-10, KK-11, KK-13, KK-15, KK-16, KK-17, KK-18, KK-19, KK-20, KK-21, KK-22, KK-24, KK-25). Sivas’ta kadınlar arasında komşuluk ilişkilerinin devam ettirilmesinde belli toplumsal değerlere önem verilmesi ve belli davranış kalıplarına uyulması önemli bulunmaktadır. Bu anlamda komşuluk ilişkileri, sosyal kontrolün de sağlandığı ortamlarda sürdürülür.

Komşuluk ilişkilerinin, katılımcıları üzerinde kaçınılmaz, iyi ya da kötü etkileri vardır. Bu anlamda komşuluk ilişkileri karşılıklı bir performans içerir. Goffman’a göre (2009: 33-36), herhangi bir gözlemci grubu önünde ortaya konan ve izleyenler üzerinde az ya da çok etki bırakan tüm edimler bir “performans”tır. “Vitrin” de bu iletişimsel edimlerin gerçekleştirildiği bağlamı (ortamı) ifade eder. Komşuluk ilişkilerine mahallede görüşülen

yerin özellikleri (ev, park, fiziksel ortam gibi) “set” kavramıyla açıklanabilirken; ortama giren komşuların kişisel özellikleri (cinsiyet, yaş, soy niteliği, duruşu, jest ve mimikleri gibi) ise “kişisel vitrin” kavramlarıyla açıklanabilir. Kişisel vitrin, “görünüş” ve “tutum” olmak üzere ikiye ayrılır. Komşuluk ilişkilerinde “görünüş”, iletişim ortamına katılan kişinin fiziksel olarak durumunu ifade ederken; “tutum”, kişinin diğerleriyle etkileşiminde statü olarak konumlanışıyla ilgili tavır ve davranışları ifade eder. Bellek taşıyıcı rolüyle komşuluk kültürü, Sivaslı kadınların sergilemek istediği “iyi komşu” performansı (edimleri) için bir “vitrin” görevi görür.

Komşuluk kültüründe özellikle, komşuların selamlaşma, sohbet etme, doğum, düğün ölüm gibi törenlere katılma, yardımlaşma, dayanışma, sorun çözme gibi ortamları, iyi ya da kötü komşuluğun açığa çıktığı bir “vitrin”dir. Hem iyi hem kötü günlerinde komşuların birbirlerine destek çıkmaları katılımcılar tarafından önemli bulunmaktadır: Komşularla en çok hastalık durumu olduğunda, misafire hazırlanmak gerektiğinde, kış hazırlıkları yapılacağı zaman veya bayram, doğum, sünnet, askerlik, düğün, hac, ölüm gibi durumlarda yardımlaşmaktadır. Acil durumlarda komşular birbirlerinden yardım almaktadırlar: Zor günlerde moral vermek, çocuk bakımına yardımcı olmak, alışveriş gibi konularda komşulardan yardım almak, hastası olduğunda destek olmak bunlar arasındadır. Komşu hasta olduğunda, çorba veya yemek götürülür, ilaç varsa verilir, hasta komşunun aracı yoksa hastaneye götürülür, eve gidip ilgilenilir, hastane ziyareti yapılır, hastasına refakat edilir. Yine komşuluk ilişkileri iş bulma, alım-satım işleri, arabuluculuk işleri konusunda, kız alıp-verme durumunda, herhangi bir konuda tavsiye isteme hâlinde devreye girebilmektedir. Komşular “ellerinden geldiğince” birbirlerine” “maddi manevi destek” verdiklerini belirtmişlerdir. Bu gibi yardımlaşmaların komşuluk ilişkilerinde karşılıklı samimiyeti ve güveni artırdığına da dikkat çekilmiştir (KK-1, KK-2, KK-4, KK-5, KK-6, KK-7, KK-8, KK-9, KK-10, KK-11, KK-12, KK-13, KK-14, KK-16, KK-17, KK-18, KK-20, KK-21, KK-22, KK-23, KK-24, KK-25). Sivaslı kadınlar arasında, doğum, sünnet, askerlik, evlenme, hac, bayram, ölüm gibi pek çok törensel uygulamada komşularla birlikte bu süreçleri yaşamak ve paylaşmak, dayanışma içerisinde olmak önemli bulunur ve bu süreçlere katılmayanlar ayıplanır.

* Komşularımızla birçok konuda yardımlaşma yaparız. Örneğin hastalıklarda ben ona yardım ederim, o bana yardım eder; ev tadilatı ve taşınmalarda yardım ederiz, arkadaşımızın bir işi çıktığında çocuğunu bize emanet eder, ona biz bakarız; bayramlarda ikramlık hazırlamada birbirimize yardımcı oluruz (KK-19).

* Kesinlikle, kaza, bela, musibet, herhangi bir imtihan durumunda; daha çok hüznünlü hâllerimizde komşularımızla dayanışma içindeyiz. Aile üyelerimizden daha çok yardımcı oldukları örnekler var (KK-15).

* Yaşlı olma durumunda arabası olan kişi hastaneye götürüyor, yemeğini komşular olarak sırayla yaparız ve sürekli kapısını çalıp bir ihtiyacının olup olmadığını sorarız (KK-1).

* Ben ara ara rahatsızlanıyorum. Tansiyon, şeker, kalp hastasıyım; bazı

akşamlar hastaneye gitme durumum oluyor. Sivas'ta kimsem olmadığı için komşularım beni hastaneye götürürler, ilaçlarımı alırlar, bana çorba, yemek getirirler, bu konuda çok desteklerini görüyorum (KK-7).

Sivaslı kadınların yardımlaşma kültüründe komşular arasında, ihtiyaç dahilinde borç alıp verme ve borcuna sadık olma gibi konular, komşular arası güven ilişkisi geliştirme aşamasında önemli bir veri olarak karşımıza çıkmaktadır. Geri ödeme konusunda birbirine güvenen komşular arasında borç alışverişi yaşanmaktadır. Kimi zaman da eşinden para alamayan veya o an eşi yanında olmayan kişi, komşusundan aldığı borçla işini halletmekte ve sonrasında borcunu geri ödemektedir. Borç almanın alışkanlık hâline dönüşmesi veya alınan borcun geri ödenmemesi sorunlara sebep olabilmektedir. Borç ödenince sorun ortadan kalkmaktadır. Borç alıp verme komşular arasında bir yardımlaşma biçimi olarak görülmektedir. Borcun ödenmemesi durumunda çıkan sorunlarda, diğer komşular arabulucu olup sorunun çözümüne yardımcı olabilmektedir (KK-1, KK-2, KK-4, KK-6, KK-8, KK-9, KK-11, KK-14, KK-16, KK-17, KK-18, KK-19, KK-20, KK-21, KK-22, KK-23, KK-24, KK-25).

* Borç tabi alınıyor Allah kimseyi maddi olarak sınamasın, ben 2 çocuğumu da babasız okuttum, büyük kızım Ankara'da okudu, o zamanlar çok zorlanıyordum, komşumdan alıp kızıma gönderirdim Allah razı olsun hepsinden bana her zaman destek çıktılar, yanımda oldular. Bir gün bile lafını yapmadılar (KK-7).

* Evet, komşular arasında borç alma verme genellikle küçük miktarlarda olur (örneğin, mutfak malzemesi veya kısa vadeli para). Sorun çıktığında, genellikle borcun hatırlatılmasıyla ya da bir arabulucu (apartman yöneticisi veya başka bir komşu) yardımıyla çözülür. Örneğin, bir komşu borcunu unutmuşsa, nazikçe hatırlatmak genelde yeterli olur (KK-13).

* Ben borcun geri ödenmemesi durumunu yaşamadım, lakin komşumu utandırmamak için borcumu istemezdim (KK-14).

Kentsel yaşam alanları değişime oldukça açıktır ve sınırlarını kontrol etmek zordur. Bu tür zorluklar bireylerde güvensizlik, yalnızlaşma ve korku hislerine sebep olabilir. Komşuluk bu yalnızlaşma ve güvensizlik hislerine bir yara bandı gibidir (Derdiçok, 2022: 225). Sivaslı kadınlar, samimi oldukları ve güven duydukları komşularla hastalık ve ölüm durumlarında, düğünlerde, bayramlarda özellikle ailecek görüştüklerini de belirtmişlerdir. Yardımlaşma ve karar alma durumlarında da birlikte hareket ettiklerini eklemişlerdir (KK-1, KK-4, KK-8, KK-10, KK-11, KK-13, KK-14, KK-15, KK-16, KK-17, KK-18, KK-19, KK-20, KK-23, KK-24). Sivaslı kadınlar, kent merkezinde yaşamanın getirdiği değişimlere ve güvensizliklere karşı, kendi komşuluk ilişkilerini oluşturarak bir direnç ortamı yaratmaktadır. Komşuluk ilişkileri içerisinde birlikte hareket etmekte ve bir gruba aidiyet geliştirmektedirler. Aynı zamanda komşuluk ilişkilerini diğer aile üyelerine de sirayet edecek şekilde devam ettirmektedirler. Sivas'ta özellikle kadınlar aracılığıyla başlatılan komşuluk ilişkileri tüm aileyi bağlayıcı bir niteliğe sahiptir; kadınlar arasında kurulan komşuluk ilişkilerinin, tüm aile bireylerinin de katılımıyla desteklenmesi beklenir; aile bireylerinin tümünün tanış olmadığı ve bu ilişkilere katılmadığı "daha samimiyetsiz" bir

ortamdan kaçınma eğilimi vardır. Bu anlamda komşuluk “ailecek görüşmek” demektir, erkekler arasında ve çocuklar arasında kurulan ilişkilerde de bağlayıcıdır.

* “Komşu komşunun külüne muhtaç” demişler. Yeri gelir anahtarımı emanet ederim, yeri gelir ekmek isterim, yeri gelir çocuğumu emanet ederim (KK-14).

* Zaten komşuluk dediğin ailece olan bir şey; benim, eşim, çocuğum, onun eşi çocuğu birbiriyle görüşüp sohbet etmiyorsa, anlaşıyorlarsa, öyle komşuluk olmaz ki, en fazla sözde komsu oluruz, o yüzden zaten bizim komşuluk bağımız da ailelerimizin de çok iyi anlaşış sohbet etmesi (KK-6).

* Çoluk çocuk hep beraber gider geliriz. Sohbetimizi de yaparız ki, çocuklarımız da bizlerden görsünler öğrensünler onlar da kendi yavrularına öğretsinler diye ailecek birbirimizin evinde toplanırız (KK-9).

Komşular birbirleriyle tercihen ev görüşmeleri yanında; parkta, bahçede, kapı önünde de görüşebildiklerini belirtmişlerdir. Komşularla bir arada geçirdikleri vakitlerini, sohbet etme, dedikodu yapma, çay-kahve içme, bahçeye piknik yapmaya çıkma, apartmanda olan bitenler konusunda konuşma, birlikte alışverişe gitme, altın gününe girme, birlikte ev işi yapma, halı veya yün yıkama, yürüyüşe çıkma, kışlık hazırlama, pazar alışverişine gitme gibi etkinliklere ayırmaktadırlar. Komşularla vakit geçirirken en çok eşler, çocuklar, komşular, akrabalar, mahalle, ekonomik durumlar, sosyal medya, günlük olaylar, dedikodular, kaynana-gelin muhabbetleri, çocukların eğitimi ile ilgili düşünceler, çocukların başarıları veya sorunları, yemek tarifleri, mevsimlik hazırlıklar, sağlık hastalık konuları, komşu günü ayarlamaları, geçmişe özlem, çocukların gurbette oluşu vb. yakın çevreyle ilgili her türlü konu konuşulmaktadır. Bu konuların herkesi ilgilendirdiği, samimi bir diyalog başlatmayı ve sürdürmeyi kolaylaştırdığı belirtilmiştir (KK-1, KK-2, KK-4, KK-5, KK-6, KK-7, KK-8, KK-9, KK-10, KK-11, KK-12, KK-13, KK-14, KK-15, KK-16, KK-17, KK-18, KK-19, KK-20, KK-21, KK-22, KK-23, KK-24). Sivas'ta kadınlar arasında kurulan komşuluk ilişkileri hem gündelik hem de törensel buluşmalarla devam ettirilir. Gündelik olarak ev içi, bahçe veya park gibi mekânlarda kahve içme, sohbet etme, mahallede olan bitenden haberdar olma “gerekiyorsa dedikodu yapma gibi bahanelerle” mümkünse her fırsatta sosyalleşme ihtiyacı karşılanmaya çalışılır.

Apartmanda yaşayanların, hane sayısının fazlalığı yapının büyüklüğü gibi nedenlerle komşuları ile tanışma oranlarının azalması gibi olumsuz durumlar (Aydın ve Mıhlayanlar, 2017: 30) Sivaslı kadınları da etkilemektedir. Bunu, “Binalar büyüdükçe, sayısı arttıkça, komşuluk ilişkilerinde güven de azalır.” şeklinde ifade etmişlerdir (KK-2, KK-3, KK-6, KK-7, KK-9, KK-11, KK-13, KK-14, KK-19, KK-20, KK-21, KK-22, KK-23, KK-24, KK-25). Bu tür olumsuzluklara karşı komşu günleri kadınların bir araya gelebilmeleri ve birbirlerini tanıyıp iletişim kurabilmeleri için önemli bir sosyalleşme ortamıdır. Komşu günleri, komşuluk ilişkilerinin denetlenme mekanizmasıdır ve komşuluk ilişkilerini başlatan, sürdüren ve düzenleyen bir ortamın yaratılmasına da fırsat vermektedir. Komşu günlerine katılan kadınlar arasında oluşan “iletişim yakınlığı” katılmayanlara oranla daha fazla olmaktadır ve sonrasında da bu ilişkiler devam edebilmektedir. Komşu

günlerine katılanlar, katılmayanlara oranla komşular arasında oluşan “iletişim ağı”na daha çok dahil olabilmektedir (Derdiçok, 2022: 233-235). Sivas’taki kadınlar arasında da komşu günleri ve komşu toplantılarında buluşmak bu iletişim ağına katılabilmek için önemli bulunmaktadır. Katılımcılardan yirmi dördü altın günlerine aktif katılmıştır. Bu, altın günlerinin komşu kaynaşması için önemli olduğu tespit edilmiştir. Kadınlar için bu sosyalleşme ortamları, birliktelik ve aidiyet duygusu yaşamak, iyi vakit geçirmek, onay almak ve onay vermek, gelenek, görenek, örf ve âdetlerle ilgili unsurları yaşamak, yaşatmak ve aktarmak, çocukların kültürlenmesini sağlamak gibi pek çok ihtiyacın karşılanmasına da işlevsel yönden aracılık eder. Sivaslı kadınlar, komşu günlerini genelde evlerinde yapmaktadırlar. Hem daha rahat olduğu hem de ekonomik olarak daha uygun olduğu için toplantıların evde yapılması tercih edilmektedir. Yemek ve sunumlarını da kendileri yapmaktadırlar. Ayrıca evde, kadınlar arasında eğlence tertipleyip eğlenmenin de daha rahat olduğu ifade edilmiştir. Katılımcılar, bu toplantılarda komşuluklarının daha da pekiştiğini belirtmişlerdir. Yine evde veya bahçede toplanıp apartmanla ilgili bir sorun olduğunda sorunu çözdüklerini, farklı etkinliklerde de bir araya geldiklerini belirtmişlerdir. Parklar da ücretsiz olduğu için toplantı açısından tercih edilebilmektedir (KK-1, KK-2, KK-3, KK-6, KK-8, KK-9, KK-10, KK-11, KK-14, KK-15, KK-16, KK-19, KK-20, KK-21, KK-22, KK-25). Sivaslı kadın katılımcılar için özellikle komşu günleri sosyalleşmek ve bir iletişim ağına dahil olmak açısından önemlidir. Aynı zamanda komşu günleri bir sosyal kontrol mekanizmasının işlemesini de sağlamaktadır. Tanışıklıkların artmasında ve yeni komşular edinmede de komşu günleri etkili olmaktadır.

2.1. Mahalle Kültürü ve Komşuluk İlişkileri

Geçmişten günümüze sosyal ilişkilerin güven içerisinde yürütülmesinde ve toplumsal düzenin korunmasında mahalle kültürü önemli olmuştur ve komşuluk ilişkileri bu bağlamda süregelmiştir. “Mahalle denince akla komşuluk gelmektedir. İyi bir komşuya sahip olmak, iyi bir eve sahip olmakla eş tutulmuştur. Komşuluk ilişkilerini, para ve statü değil aynı mekânı paylaşmak, o mekânda yaşamak birbirinin hakkına, inancına saygı göstermek belirlemektedir. “Mahalle” evi, “komşuluk” aileyi simgeler (Özgen, 2022: 197-198). Bu bağlamda mahalle, komşuluk ilişkilerinin devamlılığıyla belleğin korunduğu bir mekân görevi üstlenir (Bk. Assmann, 2001). Aynı mahalleye mensup olmak komşular arasında sosyal ve aktif bir bağ oluşturur. Kentlerde apartman komşulukları, mahalle komşuluğunun yerini alan birimler olmuştur (Akyol, 2010: 218-220).

Pierre Nora (2006), bir hatırlama figürü olarak mekânın önemine dikkat çekmiştir ve bu tür hatırlama mekânlarına “hafıza mekânları” adını vermiştir (Akt. Birekul, 2014: 65). “Mahalle” de hafızayı canlı tutmayı sağlayan bir mekân metaforu olarak karşımıza çıkmaktadır. “Mekânın bellek taşıyıcısı olarak günümüz modern toplumları için” anlamı büyüktür. Çünkü insanların geçmişle irtibatını mekânlar sağlar (Birekul, 2014: 65-66). Hafıza mekânları grup olarak üretilen bir yaşamdır, devinim hâlinde gelişen bir

yapıdadır ve zamanı durdurur, unutmayı engeller (Nora, 2006:19-33). Sivaslı kadınlar için de mahalle, komşuluk ilişkilerinin devamını sağlayan ve toplumsal belleğin aktarıldığı bir “hafıza mekânı”dır.

Mahalle, komşuluk ilişkilerinin devam ettirilmesi için zemin hazırlayan önemli bir toplumsal mekândır. Sivas-Merkez’de yapılan görüşmelerde elde edilen veriler doğrultusunda “mahalle” kavramının, “komşuluk” ve “aile” kavramlarıyla özdeşleştirildiği tespit edilmiştir. Katılımcılar tarafından “mahalle”, komşuluk ilişkilerinin birlik içerisinde devam ettirildiği, neredeyse aile kadar yakın olunan ve herkesin birbirini tanıyıp kolladığı, birbiriyle yardımlaştığı, sohbet edip dertleştiği; sosyal, kültürel ve psikolojik bağların güçlü olduğu” bir sosyal çevre olarak ifade edilmiştir (KK-1, KK-2, KK-3, KK-4, KK-5, KK-6, KK-7, KK-8, KK-9, KK-10, KK-11, KK-13, KK-14, KK-15, KK-16, KK-17, KK-18). Örneğin bir mahallenin, orada oturanlar için kendi ifadeleriyle olmasını istedikleri “gönüllerindeki resmi” şöyle çizilmiştir:

* Komşu, mahalle aralarında koşan çocuklar, canlılık, yardımsever komşular, dükkânlar, marketler, oyun parkları, trafiksiz, sorunsuz bir mahalle, evlerin önünde oturup eliş yapan yaşlı teyzeler, futbol oynayan çocuklar, ses ve gürültünün sadece çocuklardan çıktığı, sıcak gürültü olan yer (KK-17).

* Yoklukta, düğünde, ölümde, zenginlikte her durumda hep birlikte olup beraberlik sağlanan yer (KK-7).

* Bu mahallede 35 senedir oturuyorum, bakkalından marketine, karşı apartmandan karşı daireme kadar herkesi tanıyorum (KK-7).

* Göz aşinalığından tanırız, birbirimizi görünce mutlaka selam verir, ayak üstü sohbet ederiz (KK-1).

Kamu hukukunda önemli yeri olan komşuluk ve hemşerilik ilişkileri şehirlerde zayıflamakla birlikte, kırsal yerleşmelerde toplumsal düzenin korunması açısından hâlâ önemli bir role sahiptir. Toplumsal düzenin devam ettirilmesinde, yardımlaşma ve dayanışmanın yürütülmesinde, bireysel ilişkilerin uygun şekilde tesis edilmesinde (Dursun, 2016: 271) “hâlden anlamayı gerektiren” bir “birlikte yaşama kültürü” olarak komşuluk ilişkileri karşımıza çıkar (Bayraktar, 2021: 61). Bütüncül bir kültür dinamiği olarak komşuluk ilişkileri, kalabalıklar içerisinde güven arayışında olan bireyler için oldukça önemlidir (Derdiçok, 2022: 225); bir kurtarıcıdır, bir sığınaktır. Bir mahalleye mensup olmak belli sosyal normlara uymayı gerektirir. Bireylerin gündelik hayat akışı içerisinde karşılaşmaları, selamlaşıp konuşmaları, karşılıklı iletişimlerini devam ettirmeleri gibi pek çok tutum ve davranışlarının nasıl işleyeceği “sözlü hukuk kuralları” ile belirlenir. Toplumsal ilişkilerde yardımlaşma, dayanışma, hak gözetme, sözünde durma, güvenilirlik, hediyeleşme ve misafirperverlik gibi unsurlar geleneksel kurallarla sabittir; uymayanlar için yaptırımlar söz konusudur. Tüm bu unsurlar bireylerin komşuluk ilişkilerinde gözettikleri hususlardır (Dursun, 2016: 270).

Sivaslı kadınlar, oturulan mahalleden memnuniyeti etkileyen pek çok sebep olduğunu ifade etmişlerdir: Mahallenin güvenli olması, merkeze yakın olması, çevresinin temiz olması, ulaşımının kolay olması, nezih, huzurlu ve

sakin olması, alışveriş merkezlerine yakınlığı, mahallede yabancıların olmaması gibi pek çok etken, bir mahallede memnuniyet oluşturan etkenlerdendir. Bunun yanında, oturlan mahalleden memnuniyeti artıran “en önemli unsurlar”, saygılı, iyi ve yardımsever komşulara sahip olmakla birlikte, mahalle kültürünün yaşatıldığı, komşuluk ilişkilerinin güçlü olduğu bir ortama sahip olmak olarak ifade edilmiştir. Katılımcılar tarafından, özellikle ev alırken veya kiralarken iyi komşularla karşılaşmanın önemli olduğunu vurgulamıştır (KK-1, KK-2, KK-4, KK-7, KK-9, KK-10, KK-11, KK-12, KK-13, KK-16, KK-18, KK-19, KK-20, KK-22, KK-23, KK-24). Özellikle ev alırken ve kiralarken, olumlu komşuluk ilişkilerinin tesis edilebileceği bir mahalleye girmek önemsenen unsurlar arasındadır.

* Bir mahalleyi yaşanabilir yapan şeyler ilk öncelikle komşuluktur, adı üstünde atalarımız ne demiş: “Ev alma komşu al!” (KK-24).

* Ev seçerken, komşularımın hoşgörülü olmasına ve gürültücü insanlar olmamasına dikkat ederim; komşularımın yardımsever, anlayışlı, iletişimi güçlü insanlar olmasını isterim, dürüst ve güvenilir kişiler olmasını isterim, kültürlerimizin aynı olmasını isterim (KK-19).

* Vallahi öyle seçme gibi bir şansımız olmadı evi alırken. Eve odaklanıyorsun genelde bir de dua ediyorsun Allah iyilerle karşılaştırsın diye çünkü bu bütçe meselesi, yaşayarak görüyorsun iyi veya kötü birçok şeyi (KK-21).

Komşuluk ilişkilerinin iyi olması, bir mahallede kalıcılığı etkileyen ve o mahalleyi yaşanabilir kılan en önemli unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcılar, bir mahalleyi mahalle yapanın komşular ve onların birbirleriyle sağladığı kaliteli ilişkiler olduğunda hemfikirdirler. Komşuluğun, iyi ve kötü günde beraber olabilmek olduğu, komşuluk ilişkilerinde güven, paylaşım ve yardımseverliğin önemli olduğu vurgulanmıştır. İhtiyaç anında en önemli yardımın komşudan gelmesi gerektiği ve komşuların birbirini incitmemesi gerektiği de özellikle belirtilmiştir. “Komşuluk, o açken senin tok yatmamandır.” diye ifade edilmiştir. İyi bir komşuluğun bir ömür sürebileceği ve komşulukta karşılıklı desteğin önemli olduğu ifade edilmiştir (KK-1, KK-2, KK-3, KK-4, KK-5, KK-6, KK-7, KK-11, KK-12, KK-13, KK-14, KK-16, KK-17, KK-18, KK-20, KK-22, KK-24). Sivas’ta, yaşanan mahalle ortamlarında samimi ve güvenilir komşulara sahip olmak, iyi ve kötü günde dayanışma içerisinde olmak, hak gözetmek gibi unsurlar yakın ilişkilerin tesis edilmesinde öncelikli olarak aranan unsurlardır; bu anlamda “komşuluk” başka bir “aile” olma biçimidir.

* Komşuluk ilişkilerinde samimiyet olması lazım. Komşuluk sadece dışarıda gördüğün zaman selamlaşmak değil, arada bir kapısını çalıp -Nasılsın, iyi misin? diyebilmektir, vefalı olabilmektir. Komşuluk günümüzde onun şusu var, busu var, bunlar değildir. Bir eve girdiğin zaman soyut olarak bir gözünün kör, bir kulağının sağır, bir ayağının topal olmasıdır (KK-15).

* Komşu, yeri geldiğinde annenden, babandan, akrabadan önce sığınabileceğin bir kapı olmalı. Yeri geldiğinde sınır koyacağım bir yer olmalı. Başın sıkıştığında gideceğin ilk kapı olmalı (KK-10).

* Aramızdaki mesafeyi koruyarak ama aşırı da soğuk olmayan bir ilişkiye sahip olmalıyız bir şeye ihtiyacımız olduğunda çekinmeden isteyebileceğimiz komşularımız olmalı. Komşu dediğin, her zorlukta yanımızda olandır; komşuluk çok sadık olmalıdır, yalancı, senin arkandan iftira atan ve dedikodu

yapan kişilerden komşu olmaz, buna göre komşu seçmeliyiz. Benim komşularım, benim istediğim gibi sadık, dürüst insanlardır; ben bu apartmana ilk geldiğimde K... Hanım vardı, ben geldiğimde evimin eşyalarını taşımamda bana yardımcı oldu, hatta evinden yemek pişirip getirmişti, onu hiç unutmuyorum (KK-19).

* Benim için en önemlisi, insanlık, saygı, edep olması. Kendini bilmeyen, saygısız, nerde oturup kalkacağını bilmeyen bir insanla komşuluk yaparsan, samimi olursan, o insan senin aile düzenini bozar, aile içinde sorunlara sebep olur, hele bu devirde komşuluk konusunda çok dikkatli olmak lazım, herkesle çok samimi olmamak lazım (KK-6).

* Şöyle ki, komşunun her gürültüsüne her sesine tepki göstermemek lazım, biraz toleranslı davranmak gerekir, bazı durumlarda birbirini idare etmek gerekir, yani gelip gitmek zorunda değiliz ama saygı duymak zorundayız (KK-21).

*Komşuluk benim için artık aile ferdi denecek bir kıymettir. Ömür boyu bağının kopmayacağı kişiyi kendimiz seçerek hayatlarımıza dahil ediyoruz; bunun içinde en önemlisi her anımızda beraber olabilmektir; üzüntümüzü, sevincimizi beraber yaşamaktır (KK-7).

2.2 Mahalle Kültürünü ve Komşuluk İlişkilerini Etkileyen Olumsuz Yönler

Modernleşme ve kentleşmeyle birlikte alışılmış komşuluk ilişkileri dönüşmekte, dayanışma ve yardımlaşmanın türü görüşme sıklığına göre değişmektedir. Buna rağmen komşuluk ilişkileri yok olmamaktadır, mahalle kültürü içerisinde varlığını devam ettirmektedir ve özellikle kadınların ve çocukların sosyalleşmesinde komşuluk ilişkilerinin işlevsel bir öneme sahip olduğu görülmektedir (Koyuncu, 2014: 21-23). Bununla birlikte, Sivaslı kadınlar tarafından günümüzde mahallede ve hatta yakın apartman çevresinde bile sosyal ilişkilerin zayıflamış olmasından ve özlem duyulan mahalle içi ilişkilerin komşuluk ve yardımlaşma anlamında eskisi gibi yoğun olmadığından bahsedilmiştir (KK-19, KK-20, KK-21, KK-22). Sivaslı kadınlar, çocukluklarındaki veya “o geçmiş zamanki” komşuluk ilişkilerini özlemle yâd etmektedirler. Apartman komşuluğunun ilişkileri zayıflatığından yakınmaktadırlar.

* Önceden benim çocukluğumdaki mahallemde insanların birbirine rahatlıkla gidip geldiği, görüşüp konuştuğu, çay sohbeti yaptığı bir dönemdi. Çocukların o zaman gece saat 12'ye kadar dışarılarda olduğu, oyunlar oynadığı, korku ve endişenin olmadığı zamanlardı. İnsanlar şu an oturduğu yerdeki kişileri tanımıyor, apartmandaki kişileri tanımıyor... Ben mesela kendi çocuğumu apartmanda hiç dışarıya tek başına çıkarmadım (KK-20).

* Eskiden mahalle kültürü vardı. Çocuklar sokakta oynardı şimdi çocuklar bahçede biraz oynayınca ses oldu diye şikâyet ediyor. Eskiden insanlar birbirini idare ederdi, en ufak şeyde şikâyet etmezlerdi, şimdi çıt seste, ses yapıyorsunuz oluyor. Apartman kültürü biraz eskileri unutturuyor. Çoğu yerlerde eskisi gibi kimse birbirini tanımaz oldu, hatta selam bile verilmez oldu. Eskiden bir mahallede 30 ev olurdu, herkes birbirini tanırdı, şimdi o 30 evi üst üste koydular ama samimiyet ve iletişim hiç kalmadı (KK-1).

Katılımcılar tarafından, hayat pahalılığının komşularla görüşme mekânlarını etkilediği ve evlerde görüşmenin daha uygun olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca eskiye oranla, pahalılık nedeniyle hem görüşmelerin ve altın günlerinin hem de evde yapılan ikramların çeşitliliğinin azaldığı

belirtmiştir. Daha önce restoranda toplananlar için bile artık evlerde toplanmak ekonomik olarak daha uygun gelmektedir. Toplantı için durumu iyi olan olmayan tüm komşuları düşünerek hareket etmek gerektiği belirtilmiştir (KK-2, KK-5, KK-6, KK-7, KK-8, KK-11, KK-13, KK-14, KK-16, KK-17, KK-19, KK-20, KK-21, KK-22, KK-23, KK-25). Ekonomik durum komşuluk ilişkilerine de yansımaktadır; görüşme yeri ve görüşme sıklığı katılımcıların ekonomik durumundan etkilenmektedir.

* Evet eskiden dışarıda yiyorduk ama şimdi herkes kendi evine çekildi. Hazırladığımız yiyeceklerde de değişiklik oldu tabi ki hayat şartlarından dolayı (KK-10).

* Ekonomi çok etkiledi. İnsanların o evde ne yendi bu evde ne yendi veya biz neler yapsak gibi dedikoduları oluştu. Birinde oluyor birinde olmuyor, evde yapsak bile bu tarz dedikodulara sebebiyet oldu (KK-15).

* Evet tabi ki etkili , bu da bir etken, genelde zaten kafe gibi yerlerde çok görüşmeyiz ama görüşeceğimiz varsa da evde görüşürüz çünkü benim durumum iyi diye diğer komşunun da durumu iyi olmak zorunda değildir. Herkesi düşünerek hareket edilmeli, belki başka komşumuzun durumu onunla kafede görüşmeye imkân vermez böyle düşününce de en iyi ve rahat herkesin uyabileceği yer evdir, bu sebeple evde görüşme yapılır. Yemeklerde kişinin durumuna göre azalma veya daha çoğalma durumları olur, o kişinin durumuna bağlıdır (KK-24).

Komşularıyla görüşmek istemeyen katılımcılar, görüşememe sebeplerini; komşular arasında çalışanların olması ve kendilerine göre programlarının olması, bazı komşuların samimi ve içten olmamaları, karşılıklı görüşmeye isteksiz olmaları, gürültücü olmaları, huysuz, dövüşken, fesat olmaları, temiz olmamaları, eğitim seviyelerinin düşük olması, saygısız ve anlayışsız olmaları, bencil olmaları, yalancı olmaları, kibirli olmaları, arkadan dedikodu yapmaları, aldıkları borcu geri vermemeleri, kiracı olmaları, farklı değer yargılarına sahip olmaları, çekingen olmaları, hoş olmayan hareketlerde bulunmaları vb. olarak sıralamışlardır. Komşuluk ilişkilerinin azalmasıyla gelenekleri bilenlerin ve uygulayanların da azaldığına inanılmaktadır (KK-1, KK-2, KK-4, KK-5, KK-6, KK-7, KK-8, KK-9, KK-10, KK-11, KK-12, KK-13, KK-14, KK-15, KK-16, KK-17, KK-18, KK-19, KK-20, KK-21, KK-22, KK-23, KK-24).

* Bu zamanda komşuluk da çok zor çünkü devir çok değişti, artık büyük, küçük, sevgi, saygı, terbiye kalmadı. Bizim zamanımızda insanlarda saygı vardı. Oturup kalkmasını biliyorlardı ama şimdiye baktığınızda ne saygı ne terbiye kalmış. O yüzden ben kendini bilmeyen, saygısız, terbiyesiz, özellikle çocuklarına kötü örnek olan kişilerle komşuluk kurmam, öyle insanlara arama mesafe koymaya her zaman dikkat etmişimdir (KK-6).

* Bizim komşularda dışlama arkadan dedikodu yapma yoktur, hepimiz bir aileyiz, birbirimize kol kanat oluyoruz; ötelenen komşuluk zaten komşuluk ilişkisi olmaz, menfaat ve çıkar için birbirleriyle görüşenlerde ötekileşme olur, candan görüşen insanlarda bu durum olmaz (KK-7).

Komşuluk ilişkilerinin günümüzde çok değiştiğinden, güven ve samimiyetin kalmadığından, menfaat ilişkilerinin ön plana çıktığından, sosyal medyanın komşuluk ilişkilerini etkilediğinden ve yüzeyselleştirdiğinden yakınılmıştır (KK-2, KK-3, KK-4, KK-5, KK-7, KK-10,

KK-13, KK-14, KK-16, KK-17, KK-22, KK-24). Katılımcılar geçmiş mahalle ortamlarına ve komşuluk ilişkilerine özlem duymaktadır: Komşuluğu çağrıştıran dayanışma, samimiyet, güven, saygı, edep ve erkan bilme gibi önemli toplumsal değerlerin kaybolmaya başlamasından esef duyulmaktadır. Sivas'ta komşuluk ilişkilerinin belli düzeylerde devam etmekle birlikte, geçmişte var olan mahallelerin ve komşulukların artık kalmadığı, günümüz komşuluklarının daha yüzeysel olduğu, toplumsal ve kültürel olarak aynı mahallede yaşayanların ve komşu olanların yabancılaşma eğiliminde oldukları ifade edilmiştir.

* Çok şey değiştiğini görüyoruz, önceden saygı vardı, edep vardı, büyük küçük vardı, korkmadan, çekinmeden çocuklarımızı her komşuya gönderiyorduk ama şimdi o dediğim şeylerden hiçbir şey kalmamış, insan arkadaşlık kurarken komşuluk kurarken en az üç kere düşünüyor çünkü artık devir iyi devir değil, güven falan kalmamış, o yüzden bu devirde her şeye dikkat etmemiz lazım (KK-6).

* Çocukluğumda daha çok komşuya gitme gelme vardı. Şimdi ise komşuluk ilişkileri zayıfladı, teknoloji geliştiği için herkes telefonla konuşmayı tercih ediyor ve bazen de telefonla çok fazla zaman geçiriyorlar (KK-11).

Komşular arasında çıkan anlaşmazlıkların genellikle “sözü dinlenir” kişiler tarafından çözülmektedir. Katılımcılar tarafından, apartmanda anlaşmazlığın genellikle gürültü nedeniyle, çocuklar nedeniyle veya fikir ayrılığından çıkabildiği belirtilmiştir. Çocukların evde koşuşturup bağırması, geç saatlerde yapılan temizlik, süpürge çalıştırma, çamaşır makinası çalıştırma, halı silkeleme, park yeri kapma, ortak kullanım alanlarının temiz tutulmaması gibi durumlarda sorunların yaşanabildiğinden bahsedilmiştir. Komşular arasında yaşanan anlaşmazlıklar, kısa sürede diğer komşular veya toplulukta sözü dinlenen kişiler tarafından çözüme kavuşturulmaya çalışılır. Çatışma çözümlemede araya, sözü dinlenir kişilerden arabulucuların girmesi komşuluk ilişkilerinde denge sağlayıcı ve çatışma çözümleyici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Komşular arasında dedikodu yapan, laf taşıyan, yalan söyleyen, saygısız komşular dışlanmaktadır. Komşular dışlayacakları veya dışladıkları komşu için ortaklaşa karar verip tavır geliştirmektedirler (KK-1, KK-3, KK-5, KK-6, KK-8, KK-9, KK-10, KK-13, KK-15, KK-16, KK-18, KK-19, KK-20, KK-21, KK-22, KK-23, KK-24, KK-25). Bu anlamda iyi komşuluk ilişkilerine sahip olmak ve birlikte hareket etmek hem desteklenir hem de toplumsal düzenin tesisi için önemli bulunur ve sosyal bir kontrol sağlanır. Toplumsal düzeni bozacak davranışları olan kişiler gerekirse komşuların “ortak kararıyla” komşuluktan dışlanır.

Sonuç

Türk kültüründe komşuluk, önemli bir sosyalleşme ve kültürel aktarım aracıdır. Komşuluk kültürü, toplumumuzun belleği ve kimliği olan sosyal normların, diğer bir deyişle gelenek, görenek, örf ve âdetlerimizin yaşatılmasında ve aktarılmasında önemli görevler üstlenmiştir. Sivas'ta kadınlar arası komşuluk ilişkilerinin devam ettirildiği en önemli sosyal ve kültürel mekânlar mahalle ortamlarıdır. Her ne kadar Sivas'ta mahalle içi

komşuluk ilişkileri azalsa da tamamen yok olmamıştır ve mahalle ortamları komşuluk ilişkilerinin kurulduğu, dayanışmanın ve kültürel aktarımın gerçekleştiği en önemli sosyalleşme mekânlarıdır. Bu anlamda, Sivas'ta komşuluk kültürü değişip dönüşse de varlığını devam ettirmektedir; kadınlar arasında sosyal ilişkilerin devam ettirilmesinde, birlikte yaşama kültürünün oluşturulmasında ve toplum belleğinin canlı tutulmasında önemli bir yere sahiptir. Türk kültürüne has bağlayıcı değerlerden olan ve önemli bir somut olmayan kültürel miras ögesi olarak karşımıza çıkan komşuluk kültürü, Türk kültürünün küresel kültürler karşısında sürdürülebilirliğinin en önemli unsurlarından biridir.

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar

- Akın, M. H. (2014). Bir toplumsallaşma aracı olarak komşu. *Komşuluk Kültürü*, (ed.: Ahmet Koyuncu), 73-87, Ankara: Hece Yayınları.
- Akyol Altun, D. (2010). Kapalı konut siteleri ve 'mahalle' kavramı. *İdealkent*, 2, 216-244.
- Assmann, J. (2001). *Kültürel bellek – Eski yüksek kültürlerde yazı, hatırlama ve politik kimlik*. (çev.: Ayşe Tekin), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bascom, W. R. (2010). Folklorun dört işlevi. (çev.: Ferya Çalış). *Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 2*. (ed.: M. Öcal Oğuz - Selcan Gürçayır), 71-86, Ankara: Geleneksel Yayınları.
- Bayraktar, Z. (2021). Şehircilik ve kimlik bağlamında somut olmayan kültürel mirasın yeri ve önemi. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 57-68.
- Birekul, M. (2014). Mekânın kodlama gücü: Medeniyetlere hayat veren yapılar. *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 61-77.
- Connerton, P. (1999). *Toplamlar nasıl anımsar?* (çev.: Alâeddin Şenel), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Çobanoğlu, S. (2020). Halkbilimsel açıdan Türk dünyası sosyo kültürel bağlamında etik ve metaetik. *Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 5, 147-168.
- Dede, A. (2025). Komşuluk geleneği, dijital kültür ve sanal toplulukta komşuluk ilişkileri. *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi (UDEKAD)*, 8 (1), 172-184.
- Demir, S. (2017). *Sözel belleğin müzede sergilenişi - İktidarın nesnesi, nesnenin iktidarı*. İstanbul: Fanus Kitap.
- Derdiçok, N. S. (2022). Komşu günleri. *Komşuluk*, (hızl.: Emine Gürsoy Naskali), 221-239, Çanakkale: Paradigma Akademi.
- Dinçer, A. - Mıhlayanlar, E. (2017). Yükselen yeni yaşam alanlarında komşuluk ilişkilerinin incelenmesi. *X. Uluslararası Sinan Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 223-230.
- Dursun, A. (2016). *Türk halk hukuku*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Ekici, M. (2007). *Halk bilgisi (folklor) derleme ve inceleme yöntemleri*. Ankara: Geleneksel Yayıncılık.

- Goffman, E. (2009). *Günlük yaşamda benliğin sunumu*. (çev.: Barış Cezar), İstanbul: Metis Yayınları.
- Goffman, E. (2017). *Etkileşim ritüelleri - Yüz yüze davranış üzerine denemeler*. (çev.: Adem Bölükbaşı), Ankara: Heretik Yayınları.
- Kiyat, A. (2023). Mekân, bellek ve ritüel ekseninde Kırgızlarda komşuluk ilişkileri. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 1, 219-234.
- Koyuncu, A. (2014). Gündelik hayatta komşuluk. *Komşuluk Kültürü*, (ed.: Ahmet Koyuncu), 11-26, Ankara: Hece Yayınları.
- Nirun, N. - Özönder, M. C. (1988). Türk sosyo-kültür yapısı içindeki normlar ve fonksiyonları. *Erdem*, 5(11), 339-354.
- Nora, P. (2006). Hafıza mekânları (çev.: Mehmet Emin Özcan), Ankara: Dost Kitabevi.
- Örnek, S. V. (1995). *Türk halkbilimi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özbay, F. (2014). *Akrabalık ve komşuluk ilişkileri. Türkiye aile yapısı araştırması ileri analiz raporu*. Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve İPSOS.
- Özgen, M. (2022). Anadolu'da mahalle ve kapı komşuluğu (Tokat örneği). *Komşuluk*, (hızl.: Emine Gürsoy Naskali), 197-218, Çanakkale: Paradigma Akademi.
- TDK (2009). *Türkiye'de halk ağzından derleme sözlüğü-IV / I-N*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TDK (2013). *Divanü lûgat-it Türk-IV*. (çev.: Besim Atalay), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Elektronik Kaynaklar

URL-1: TDK (2025). Komşu, *Güncel Türkçe Sözlük*, <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim: 10.08.2025)

Sözlü Kaynaklar

- (KK-1) G. Karaöğen, 45 yaşında, Kahramanmaraş doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Abdulhamit Boyalı, 2024, Sivas.
- (KK-2) E. Aydın, 54 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Hazar Can Tecer, 2024, Sivas.
- (KK-3) G. Aslan, 53 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Halenur Kara, 2024, Sivas.
- (KK-4) N. Sincanlıoğlu, 66 yaşında Afyon doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Mustafa Altay, 2024, Sivas.
- (KK-5) C. Hangişi, 35 yaşında, Sivas doğumlu, üniversite mezunu, öğretmen. Derleme: Nalan Özkan, 2024, Sivas.
- (KK-6) K. Kumuş, 42 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Nuriye Tufan, 2024, Sivas.
- (KK-7) Z. Dinler, 72 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Sezin Aysel Kızılaslan, 2024, Sivas.
- (KK-8) S. Çörekçi, 40 yaşında, Sivas Doğumlu, lise mezunu, temizlik görevlisi. Derleme: Sümeyya Koçin, 2024, Sivas.
- (KK-9) P. Kesici, 43 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Tuğçe Değirmenci, 2024, Sivas.
- (KK-10) B. Güvenç, 42 yaşında, Osmaniye doğumlu, ortaöğretim mezunu, ev hanımı. Derleme: Dilan Saruhan, 2024, Sivas.

- (KK-11) F. Yılmaz, 37 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Arife Gündüz, 2024, Sivas.
- (KK-12) Adını vermek istemeyen kaynak kişi, 40 yaşında, Sivas doğumlu, ön lisans mezunu, danışman. Derleme: Esma Gök, 2024, Sivas.
- (KK-13) İ. Yurt, 35 yaşında, Sivas doğumlu, üniversite mezunu, Psikolog. Derleme: Gökçe Sonay Delfer, 2024, Sivas.
- (KK-14) F. Torun, 44 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Hakkı Çiçek, 2024, Sivas.
- (KK-15) A. Demir, Sivas doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Semiha Umut, 2024, Sivas.
- (KK-16) H. Tercan, 47 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Talha Tercan, 2024, Sivas.
- (KK-17) S. Çalışkan, 39 yaşında, Sivas doğumlu, üniversite mezunu, psikolojik danışman. Derleme: Yasemin Şenol, 2024, Sivas.
- (KK-18) S. Akyl, ev hanımı. Derleme: Batuhan Moroğlu, 2024, Sivas.
- (KK-19) H. Salman, 37 yaşında, Sivas doğumlu, üniversite mezunu, mühendis. Derleme: Ayşenur Kesici, 2024, Sivas.
- (KK-20) R. Demirhan, 75 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Emrah Genç, 2024, Sivas.
- (KK-21) Y. Ağbolat, 40 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Pınar Çelik, 2024, Sivas.
- (KK-22) G. Güneş, 26 yaşında, Sivas doğumlu, ön lisans mezunu, ev hanımı. Derleme: Elif Kalkan, 2024, Sivas.
- (KK-23) Z. Şahin, 47 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Zeynep Genç Bozkurt, 2024, Sivas.
- (KK-24) Y. Bekdaş, 44 yaşında, Sivas doğumlu, ortaöğretim mezunu, ev hanımı. Derleme: Zeynep Bekdaş, 2024, Sivas.
- (KK-25) E. Yurtçu, 75 yaşında, Sivas doğumlu, okul eğitimi almamış, ev hanımı. Derleme: Şahabettin Dağaşan, 2024, Sivas.

Extended Summary

In the cultural value system, neighborhood is an important social institution that serves as a crucial communication network for the transmission and continuation of Turkish culture. Neighborhood relations and the culture created within this framework play a significant social role in shaping our individual and collective identities and in maintaining societal identity and culture. In Sivas, neighborhood relations among women, both structurally and functionally, serve as a cornerstone of urban culture. This study aims to analyze the roles of neighborhood relations as a social network in cultural transmission and to examine the changes and transformations in Turkish neighborhood culture, specifically in Sivas. After the family, neighborhood is the most important social communication network in the formation and shaping of an individual's social memory. Neighborhood culture is a crucial tool in revealing, sharing, and transmitting individual and collective memory. Social memory, as a whole, is defined as a schematic code, a mental map acquired in childhood, which is the common code of the community; that is, the collective memory of the community. Memory is a living structure that reveals its existence in the communication process; it needs communication to exist. Memory exists with those who maintain it, and this memory creates a group identity by fostering empathy among those who share it. Among women in Sivas,

social memory is both transmitted and kept alive through neighborhood relationships, preferably conducted face-to-face.

The "carrying and producing aspect of neighbors" in the transmission of cultural memory is also evident in neighborhood relationships in Sivas. Neighborhood relationships are functional in terms of developing a sense of belonging to the social environment and ensuring the continuity of this belonging by "providing information flow." Neighborhood relationships, where values and beliefs are transmitted, also enable a "control mechanism to function," and all of this is passed down through generations. Neighborhood relationships inevitably have positive or negative effects on their participants. In this sense, neighborhood relationships involve a reciprocal performance. With its role as a carrier of memory, neighborhood culture serves as a "showcase" for the "good neighbor" performance (actions) that women in Sivas wish to exhibit. As a holistic cultural dynamic, neighborhood relationships are crucial for individuals seeking security within crowds. In cities, apartment buildings are units that have replaced neighborhood relationships. In Sivas, the concept of "neighborhood" appears as a metaphor for a space that keeps memory alive. For women in Sivas, the neighborhood is a "memory space" that ensures the continuation of neighborhood relationships and the transmission of social memory.

This study aims to investigate neighborhood relationships, specifically among women, in Sivas. The ways in which women experience neighborhood life, the current state of these relationships, and how changes and transformations in neighborhood relationships are reflected in the present day were identified and examined. Since women are more prominent in neighborhood relationships and home life, this study chose to examine neighborhood relationships through the lens of women. In this study, which adopted a qualitative research approach, the folkloric field research was conducted using the "guided interview technique". The informants consisted of twenty-five women living in the center of Sivas who maintain and transmit neighborhood culture. As a conclusion, this study evaluates neighborhood culture in Sivas as a means of socialization, along with its structural and functional characteristics. The study revealed that neighborhood culture among women in Sivas continues despite changes and transformations which have an impact on the transmission of social norms. Neighborhood culture, as an intangible cultural heritage element, plays important roles in cultural transmission, and its continuity is extremely valuable for our society.

"İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":

İzinler ve Etik Kurul Belgesi/Permissions and Ethics Committee Certificate: T. C. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırma Önerisi Etik Değerlendirme Kurulu/17.10.2024 tarih ve 21 sayılı kararı./Republic of Turkey Sivas Cumhuriyet University Rectorate Social Sciences Scientific Research Proposal Ethics Evaluation Committee/Decision No. 21 dated October 17, 2024.

Finansman/Funding: Bu makale için herhangi bir kurum ve kuruluştan destek alınmamıştır./No support was received from any institution or organization for this article.

Yapay Zekâ Kullanımı/Use of GenAI: Bu makalede yapay zekâdan yararlanılmamıştır./GenAI was not used in this article.

Destek ve Teşekkür/Support and Acknowledgment: Destek ve teşekkür beyanı bulunmamaktadır./There is no statement of support or gratitude.

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / There is no potential conflict of interest for the author regarding the research, authorship or publication of this article.

Yazarın Notu/Aauthor's Note: Yazarın bir notu yoktur./ There is no author's note.

Katkı Oramı Beyanı/Author Contributions: Makale tek yazarlıdır. / The article has a single author.